

Vem betalar pensionen?

Vi införde ATP, har socialdemokraterna brukat säga med stolthet i rösten, och tvevelsutän har de också under många år fått politisk reventy av detta. Men nu börjar inställningen svänga. Allt fler människor börjar bli alltmer osäkra på om de kommer att få den ATP-pension de har blivit utlovade. I takt med att osäkerheten om de framtida pensionerna växer, försvagas socialdemokraternas fördel av att ha stått fadder till denna reform. Bara det är politiskt intressant.

Skälet till att allt fler undrar om de får sin utlovade ATP-pension är att det allmänna ekonomiska läget, med svag tillväxt i ekonomin och urusla statsfinanser, gör att den aktiva generationen kommer att, som det brukar heta, få det svårare att betala pensionerna för ett växande antal pensionärer. Den avgift som arbetsgivaren betalar, som det också brukade heta, uppgår nu till cirka 13 % av den pensionsgrundande inkomsten. För att klara de nu snabbt växande betalningarna skulle avgiften behöva höjas till cirka 25 %, räknade Riksförsäkringsverket ut för några år sedan, en uppgift som då inte väckte något större uppseende. Det är en stor höjning, som inkräktar på utrymmet för standardökning eller en skattehöjning för att sanera statsfinanserna.

Det dyker nu upp allt fler röster i samhällsdebatten som säger ungefär som så att den aktiva generationen kommer inte att vilja eller kunna betala så stora avgifter och att pensionärerna därför får räkna med att deras pensioner kommer att reduceras. Det sättet att resonera bygger på

föreställningen att pensioner är något som den aktiva generationen av hygglighet avstår till pensionärerna och att pensionärerna skall stå med hatten i handen och vara tacksamma för det som de trots allt får. Detta är något som är förnedrande för pensionärerna och det är dessutom ett helt felaktigt synsätt.

Ingen skulle komma på tanken att ifrånsätta pensionärerna deras banktillgodovanden. Den äganderätten respekteras som självklar. Ingen föreslår heller att försäkringsbolagen skall skära ner utbetalningarna av de pensionsförsäkringar som deras kunder har betalat in till under sin yrkesaktiva tid. Även där respekteras att de utgående pensionerna är något som pensionären har rätt till, en rätt som inte på något vis påverkas av om den aktiva generationen har större eller mindre besvär med sin egen levnadsstandard.

Vid bank- och försäkringssparande är det nämligen uppenbart, att det som pensionären får ut är något som han tidigare har sparat ihop. Med ATP-pensionen är det annorlunda. Den bygger på den fördelningsmetoden, där de inflytande avgifterna i princip skall vara lika stora varje år som de utbetalda pensionerna. De finns inte, som vid den sk premiereservmetoden, något direkt samband mellan vad den enskilde har betalat in och vad han får i pension.

Männen missgynnas av ATP-systemet. De dör nämligen i genomsnitt tidigare än kvinnorna och får således pension i färre antal år. Dessutom betalar de sannolikt avgifter i flera år än kvinnorna. Det bör

vara en viktigare uppgift för jämställdhetsombudsmannen att ta itu med än att anmärka på att kvinnor får åka billigare på skidsemester.

Professor Ingemar Ståhl har föreslagit att man skall omvandla det nuvarande ATP-systemet, som bygger på något som liknar kedjebrevet, till ett premiereservsystem. De som idag har tjänat in ATP-poäng skulle få fribrev som garanterar dem pensioner i relation till hur mycket de har betalat in. I fortsättningen skulle var och en få betala in sina avgifter och få

pension i förhållande till det. Det börjar nu bli dags att på allvar ta upp Ingemar Ståhls förslag till seriös politisk prövning.

ATP-systemet har, åtminstone i teorin, en fördel. Det är inflationssäkert. Detta är en viktig förutsättning för ett pensionsystem i inflationstider. För att ett premiereservsystem skall kunna ge inflationskydd, måste försäkringsinrättningarna ges möjlighet att placera sina medel på ett sätt som skyddar dem från att urholkas av inflationen. Det är ett problem som inte är olösligt om bara viljan finns.